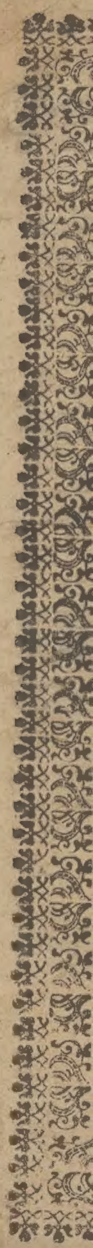

V
B J
C

O SCZESLIWYM SKONANIV CZŁOWIEKA CHRZESCIANSKIEgO

DISCVRS POGRZEBNY,

NA POGRZEB

SZLACHETNEGO MŁODŹIENCA,

P. Hieronymá Eyda

z Poznania, z Pisma Swietego y Doktorow Kośćielnych spisany.

Przez

Xiędza SAMVELA DAMBROWSKIEGO Pasterza Ewangelickiego Kościołá Auszpurſki Confeſsiey w Wilnie.

Sap. 4.

Spráwiedliwy ieśli śmiercią rychleyſzą zeydźie / w pokoiu zostánie.

ROKV PANSKIEgO.
M. D. C. X. X.

W Wilnie v Jozephá Kárczaná.

Chrysost. Homil. 64. sup. Matth.

W Smierci wdźięczna iest żywotá dobrze spráwowánego pámiątká / iáko pogodá po nie pogodźie: Ale kiedy iáko glupi żywot prowádźimy / tedy w odchodzeniu z tego żywotá / duszá bez wątpliwośći będźie strwożona.

Augst. Libro de Doctr. Christ.

Nie może źle vmrzeć / ten ktory dobrze żył / á ledwie dobrze vmiera kto źle żył.

Bernhardus in Epist.

Droga iest śmierć ludźi Swiętych / droga iśćie iáko koniec prac / iáko zwyćięstwá dokończenie / iáko fortá żywotá / y weśćie do doskonáłego bespieczeństwá.

PRZEDMOWA

SZLACHETNEMU Y SŁAWNIE VCCIWEMU, PANU HIERONYMOWI RYDOWI, MIESZCZANINOWI POZNANSKIEMU &c. DOBRODZIEIOWI WIELKIEMU Y PRZYIACIELOWI ZDAWNA WIELCE ŁASKAWEMU.

Łaski Bożey, dobrego zdrowia, pociech pomyślnych, z Niebá od Páná naywyższego Autor ná długie czásy vprzeymie życzy.

WIelcem miłował Páná Syná WM. HIERONYMA RYDA, Dobrodzieiu moy wielki, á było też kogo. Bo był młodzieniec Szlachetny, dziwnie pobożny, w Wierze Stateczny, Kapłany y sługi Boże wielce szánuiacy, skromny, wstydliwy. A Bernhard: mowit Quid amabilius verecundo adolescetne, Coż, prawi, miłośnieyszego, nád sromiezliwego młodzieńcá? Sup. Cant. Ser. 86.

Zaczym gdy mi o iego Smierci oznaymił Pan zięć WM. IAN KOSMOWSKI, Przyiaciel y dobrodziey moy wielki, muśiałem się łzami zalać, mowiac do domowych: Pożal się Boże tego szlachetnego Młodzieńcá, vpádłá podporá domu RYDOWSKIEGO.

Wiem żeś y WM. po nim żáłosny. Bo nie sámá wrodzona miłość do żalu WM. ćiagnie, ale y grzeczne one a nieśmiertelności godne Syna vtraconego przymioty, łzy WM. obfite wyćiskaia. Coż rzekę o Szlachetnych Coreczkach WM. dobrodzieykach moich wielkich? Wiem że y te płáczą.

Bo była miedzy nimi piekna zgodá, ná ktorą było bonum & iucundum, pátrzyć, ziećiowie też WM. Pan

IAN

IAN KOSMOWSKI y Pan IAKVB MAIERMAN, kochali ſię w nim y miłowali go wielce, widząc po nim weſołe one à chędogie ornamentà młodośći iego. Nie bez tego, aby y ćiSzwagrà tàk miłego załowáć niemieli.

Co ia bacząc Paſterską powinnośćią, iako Spowiednik nieboſzczyka y WM. wszytkich dawny, y miłośćią Chrześćianską ruszony, ſpiſałem KAZANIE nà Exequie iego Pogrzebne, ô SZCZESLIWYM SKONANIV CZLOWIEKA CHRZESCIANSKIEGO. z słow
Sir. 1. Mędrcá Bozego Syrachà w Rozdźiale Pierwſźym gdźie mowi: Temu ktory ſię Pàná boi, będźie ſię dobre dźiàło, aż do końca, â czáſu śmierći ſwoiey będźie błogosłáwionym, gdźie ku poćiesze WM. wszytkich à innym ku pobudce ſczęsliwość y błogosławienſtwo, iego z Piſma świętego y Doktorow kośćielnych zalecam y vkazuie.

Mogłyć ſię były wźiąć pro concione owe themata, kto
Iob. 19. reś mi WM. prœſentował, à zwłászcża z Iobá: Wiem że Od-
Sap. 4. kupićiel moy Zywie. z Ksiąg Mądrośći: Sprawiedliwy
Apo. 14 iesli Smierćią rychleysza zeydźie, w Pokoiu zoſtanie. Abo y w Ziawieniu Swiętego Iana: Blogosławieni vmarli, ktorzy vmieraią w Pànu. Ale to mię od nich odćiągnęło, że w Czwartey częśći Poſtille moiey, ktora w TORVNIV ſub prœlo ieſt. położone, y nàd oſobami, także zacnemi elucidowane ſą.

Zaczym one opuśćiwszy wźiąłem Thema wyższey położone, ktore Smierći y pogrzebowi, namilszego à iedynego Syna WM. oſobliwie służy. Bo był TIMENS DOMINVM, bał ſię Pàná Bogá, y dźiało mu ſię DOBRZE aż do końcá, y czáſu SMIERCI ſwoiey wſtąpił w Regułę ludźi błogosławionych, mieszkaiących w Niebie in regione Viuentium.

Deliberuiąc iednak komubym to KAZANIE dedikowáć

wać y przypisać miał, nie godziło mi się żadną miarą w M. iako Rodzica pominąć, ktosz bowiem bliższy do tego? Zaczym w M. ie Dobrodzieiowi y Przyiacielowi memu wielkiemu przypisuie, prosząc àbyś ie w M. nie tylko okiem łaskawym przeczćić, Ale też Dobrodzieiom moim ã Panom Zięciom w M. także y vkochanym Coreczkom, znamienitym moim Dobrodzieykom, y innym ludziom zacnym, z rąk swych do czytania y chowania, nà pàmiątkę y nà pocieche podać raczył.

A ia zatym, moy Dobrodzieiu, łasce się w M. oddaię, prosząc Pana Naywyższego, aby on w M. ku ozdobie kościoła swego, pospołu z namilszemi dziateczkami, w Wierze y Wyznaniu S. Auszpurskiey Confessiey vtwierdzając, y w dobrym zdrowiu na długie czasy chować raczył. Am. z Wilna 25. Septem. ktorego dnia w Roku 1544. VALERIVS CORDVS, człowieka także zacnego EVRICIVSZA nieiakiego Pôety Syn, maiąc lat 29. w Rzymie vmarł, nà ktorego grobie w Kościele Panny Mariey Epitaphium takowe napisano. Vide calend. Eberi

Ingenio superest CORDVS. mens ipsa recepta est
Cælo, quod terræ est, maxima ROMA tenet.

To iest.

Zywie dowcipem CORDVS, dusza w niebie.
Mieszka, Lecz ciało Rzym trzyma w swym grobie.

Anno 1620. w M. zdawna życzliwy
Bogomodlca.

X. SAMVEL DAMBROWSKI.

IN OBITVM

CLARISSIMI IVVENIS, DOMINI

HIERONYMI RYD, PATRICII POSNANIENSIS. &c.

HEu mihi, quàm constans nihil hoc super orbe: feroci
  Succumbunt tandem, PRIMA ut et IMA neci.
Nascimur in fletu, fallaces viuimus annos
  In fletu, fletum deniq; funus habet.
Proh nimium veri sacris signata libellis
  Vox habet hæc Iobo testificante rata.
Natus homo sexu muliebri, tempore viuit
  Exiguo, multis conficiturq; malis.
Mane Virens campo veluti flos surgit amæno,
  Vespere deciduis languet hiatq; comis.
Vanescens velut vmbra fugit, nec perstat eodem
  Vera tenore, leuis quam mouet aura, loco.
Ergo pie viuit, Domino qui viuit, itemq;
  Ille piè moritur, qui moritur Domino.
Organon electum Tharsensis Apostolus inquit;
  Nemo sibi viuit, nemo sibi moritur.
Viuere si benè vis DOMINO quoq; uiue beate,
  Et placidè si tu vis mori, ei morere.

NICOLAVS Burchardi Bicinen. Sil. Ecclesiæ.
Luther. Vilnen. Symmysta F.

ALIVD

DVm talis tunc lucta fuit HIERONYME vt ires,
FIDEM retentum & CONSCIENTIAM bonam
Incassum planè lugebimus, immò secundo
Præstabit isthæc fata plausu prosequi.
Exemplo THRACVM, poscente hoc: quippe malorum
Luctæq; finis & tuæ est mors, viuere
Denuó cum CHRISTO capiti, qui texta Coronæ
Cælestis indidit caput circa tuum
Pro bene re gestá: Quæ cum sis nactus Olympo
Ergone nostros, Ryde, lessûs expectes,
Non non fata queri iuvat ista queramur oportet
Quod non paterno conditus sis in solo.

IACOBVS AMBROSII Scholæ Vilnen.
Lutheranæ Moderator.

DISCVRS POGRZEBNY
O
SCZESLIWYM SKONANIV CZLOWIEKA CHRZESCIANSKIEGO

W Imię Boga Oyca, y Syna y Ducha Swietego, Amen.

Dziśiá/ námilſzy Chrześćiánie / odpráwuie ſię Pogrzeb w TORVNIV/ Szláchetnego Młodzieńcá/ Páná Iaroszà Ryda/ ktorego exequie żebym też y ten Kazániem Pogrzebnym ozdobił / wyćiąga ná mnie / nie tylko Paſterzſka powinność. Bom był Spowiedni-kiem iego w Poznániu przez lát dziesięć : Ale też cnotliwe zachowánie y Szlachetne poſtępki iego. A ták vmyśliłem wziąć przed ſię ſłowá Mędrca S. Syráchá/ o Szczęśliwym Skonániu Człowieká Chrześćiáńſkiego/ Przygotuyćieſz tedy sercá y vſzy ſwe proſząc Oycá náywyżſzego/ aby nám łáſki/ błogosłáwieńſtwá y dárow Duchá ſwego świętego w mowieniu y w ſłuchániu vżyczyć raczył. A to vczyńmy w naświętſzym imieniu IEZVSA náſłodſzego/ Vpádáiąc ná koláná ſwe y mowiąc/ Paćierz Oycze naſz. ꝛc.

W Imię Páńſkie zprzyſtoyną vczćiwośćią powſtáwſzy/ nábożnie posłucháyćie Lekciey świętey Pogrzebney / z Kśiąg Mędrcá S. Syráchá/ w Rozdźiále pierwſzym/ opiſány w te ſłowá :

Temu ktory ſię PANA boi/ będzie ſię Dobrze dźiáło áż do Konca / A czáſu Smierći ſwoiey będzie Błogosławionym

Tyle ieſt tych ſłow. Pan Nayważſzy niech nám ku ich wyrozumieniu / Łaſki /Błogosłáwieńſtwá / y dárow Duchá ſwego świętego vżyczy/ Amen.

Wykład

DISCVRS.
WYKLAD

Zaluiąc Krol Dawid / námilszy Chrześćiánie / Jonátháná przyiáćielá swego / záwołał w te słowá / Żáluię ćię wielce / Bráćie moy Jonáthánie / byłeś mi bárzo wdźięcznym. A iá co teraz rzekę słysząc że vmárł Przyiáćiel moy wielki Hieronym Ryd? Przydźie mi mowić toż co y Dawid mowi: Doleo super te / żal mi ćię / moy Szláchetny Rydźie / żeś ták prędko vmarł / Byłeś mi bárzo Wdźięcznym. Ach ktoby ćię nie żáłował? O Młodźieńskwie mowi. Ambroży święty: Vicina est lapsibus adolescentia / to iest / Młodźieństwo trzyma z vpadkámi Sąśiectwo. Vmiał ten szláchetny Młodźieniec zgránic grzechu vstępowáć / vmiał przed świátem y powábnośćiąiego / vćiekáć / vmiał niepokálánym od świátá sámego śiebie záchowywáć. Cassiodor. ná iednym mieyscu dźiwnie gáni indigne transactam adolescentiam, y powieda że odiosam efficit senectutem. Lecz bárzo grzeczy y z podźiwieniem ludzkim / ten Szláchetny Młodźieniec wiek swoy Młodźieński prowádźił / A co nayprzednieysza / BOGA śię bał / miłuiąc SŁVgi iego. Jákoż go tedy nie żáłowáć? Jáko nie mowić: Doleo super te, Żal mi ćię moy drogi Rydźie. Lecz ponieważ. — 2.Sam.1; Lib.1.de Viduis.; Iacob.1; In Epist

Omnibus in rebus modus est pulcherrima Virtus.

To iest

We wszytkich rzeczách miárá náślicznieysza Cnotá.

Tedy y my moderuiąc śię w Żálobie tey słuszny / po ták pobożnym Młodźieńcu / Poglądaymy ná ostáteczne dokończenie iego / á wźiąwszy słowá przeczytáne przed śię vważaymy dwie rzeczy.

W pierwszey / Náuczyćie śię ktorzy ludźie Szczęśliwie Vmieráią?

W Drugiey / wczym tá ich ßczęśliwość należy?

Proßę / namilßy / ábyście mię o tym mowiącego zpilnośćią słuchali.

IEZV moy nadroższy / ty sam racz sprawowáć PAMIĘC y VSTA moie / Amen.

PIERWSZA CZĘSC.

KTorzyż wiec ludźie ßczęśliwie vmieráią? Mędrzec powiáda / że ći ktorzy się Páná Bogá boią. Bo mowi: TEMV ktory się boi Páná / będźie się dobrze dźiáło áż do końcá.

Boiáźn Boża ma wielkie zálecenie w pismie świętym. Sálomon KROL mądry mowi / Boiáźń Páńska nienawidźi złego. Syrach powiáda / że iest początkiem Mądrośći / y owocámi swemi násyca te / ktorzy iey są pełni. Nápełnia domy ich rzeczámi kosztownymi / á komory ich dochody swoiemi. Słucháyćie też Dáwidá / co y ten mowi: Błogosłáwiony Człowiek ktory się boi Páná / możne będźie ná źiemi potomstwo iego. Podźmyż do Kośćielnych Doktorow / á obáczmy co y ći o tym powiedáią. Casiodorus ták mowi: Że Boiáźń Páńska iest Mądrośći y Zbáwienia nászego początkiem. Bo kto się BOGA nie boi / ten y o Zbáwieniu nie myśli.

Chryzostom święty co mowi? Timor Dei, mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam seruat & omnis boni tribuit facultatem, to iest / Boiáźń Boża / myśli náprawia / występki odgánia / niewinność záchowuie / y moc wszelkiego dobrá vdźiela.

Przywileie tákowe Boiáźni Bożey bácząc ludźie święći z pilnośćią się w niey ćwiczyli / y innym do niey pobudką byli. O Káplanie iednym przypominaią Księgi Krolewskie

Prou. 3.

Sir. 1.

Psal. 112.

Li. 4. de Ius. Mōt

Ser. de Io. Bap.

2. Reg. 1

lewskie / że mieszkáiac w Bethel náuczáł Asyreyczyki / iáko sie mieli bác Páná. Dawid też woła mowiac : Boy cie sie PANA Swięci iego / Abowiem ci niedostátku ią dnego nie czuią ktorzy sie go boią. Y záś : Zeydzcie sie Synowie / á słuchaycie mie / náucze wás boiázni Páńskiey. Sálomon też wprzypowieściách nápomina : Boy sie / práwi Páná / á odstepuy od złego / Abowiem z tąd ozdrowieie Zywot twoy / á nápełnią sie kości twoie. Psal. 34. Prou. 3.

Tobiasz święty Syná iedynego máiac / pilnie go w Boiázń Bożą wpráwowal / mowiac : Synu moy / pámietáy záwżdy ná Páná Bogá nászego / á nie grzesz áni przestepuy roskázánia iego / Sprawuy sie pobożnie po wszytek czas Zywotá twego / á niepostáway ná drodze niesprawiedliwości. Abowiem gdy w prawdzie chodzić bedzieśz bedąc sie szczęścić wszytkie twe sprawy / ták iáko tym ktorzy żywią sprawiedliwie. Tob. 4.

Ztych y tym podobnych przykłádow zrozumieć możecie / co ludzie ś. o Boiázni Bożey trzymáli. Lecż nie wszyscy podobno wiecie / co to iest Páná Bogá sie bać / przeto słucháycie. Bać sie Bogá co iest

Bać sie Páná Bogá iest náprzod Przykázániá iego zachowywáć / accomoduiac sie we wszytkim woli iego ś. y nieprzestepuiac żadnego przykázániá / áni pierwszey áni wtorey tablice. Bo prożno sie tem Bogiem szczycić / ktory woli iego nie czyni. Przeto powiedział Pán JEZVS : Nie wszelki ktory mi mowi : Pánie / Pánie / wnidzie do Krolestwa Niebieskiego / Ale ktory czyni wolą Oycá moiego / ktory w niebie iest. Do tákiey Boiázni Bożey nápominał Jozue Syny Izráelskie mowiac : Boycie sie Páná / á służcie mu w doskonáłości y w prawdzie / Tákże y Ecclesiástes / gdy mowi : Boy sie Bogá / á strzeż roskázániá iego. A iż to iest Bogá sie bác / świádczy Syrách Mędrzec mowiąc I. Mãdata Dei seruare. Matth. 7 Ios. 24. Eccl. 12

[illegible]: ktorzy ſię Páná boią / ſtrzegą przykázánia iego.
Powtore báć ſię Bogá ieſt ſtrzedz ſię grzechow.
II Bo mowi Mędrzec: Boiáźń Páńſka nienáwidźi złego. A
Cætere, à ná drugim mieyſcu: Przez Boiáźn Páńſką ſkłaniá ſię káż-
peccatis. dy ode złego. A z tąd Gregorius opiſuiąc Boiáźń Bożą mo-
Prou. 8. wi: Timere Deum eſt nulla, quæ facienda ſunt, bona præ-
Prou. 15 terire, to ieſt / Báć ſię Bogá / ieſt káżdych dobrych rze-
In Mor. czy / ktore ſię máią czynić / nie opuſzczáć. A Chryzoſtom
Ser. de święty powieda: Facile is deuiat a Iuſtitia; qui Deum
Ioh. Bap non timet, Łatwie ten wykracza od ſpráwiedliwośći / ktory ſię Bogá nie boi.

Ludźie ći ktorzy ſię Bogá boią / nie tylko od grzechu vćiekáią / Ale też gdy ſię im przyda zgrzeſzyć / wnet przez pokutę świętą Páná Bogá błágaią / y lękáią ſię Sądu y gniewu iego / mowiąc z Dawidem: Nie wchodź w ſąd z ſługą twoim / Abowiem nie vſprawiedliwi ſię przed to-
Pſ. 143. bą żaden żywy. O iák piękna Boiaźń Boża.

Pſal. 2. Toć ieſt Panu Bogu in Timore w Boiáźni ſłużyć / to
Phil. 2. ieſt cum Tremore ze drżzeniem Zbáwienie ſpráwowáć. Ná tákie ludźie dźiwny Pán BOG wzgląd ma / iáko powiedźiał: Ad quem reſpiciam? ná kogoż iá weyźrzę?
Eſa. 66. iedno ná tego ktory drżży ná ſłowá moie.

III. Po trzećie / Báć ſię Páná Bogá ieſt rzeczy przećiwne
Aduerſ. ćierpliwe / y ſkromne znośić. Bo mowi Mędrzec: Ci kto-
patiēter rzy ſię boią Páná będą mieli ćierpliwość. Bo ſię tym ćie-
pati. ſzą / że żaden w Boiáźni Bożey / nie bywá opuſzczony. A-
Sir. 2. le biedá tym ktorzy vtráćili ćierpliwość. Tákiey boiáźni
Iob. 1. Bożey przykład maćie ná Iobie / ktory nieſzczęśćiem zewſząd ogarniony / z Boiáźni Bożey vpádł ná źiemię / y chwalił Páná mowiąc: Nagom wyſzedł z żywotá mátki mo-
Iob. 2. iey y nágo ſię támże wrocę. Pan dał Pan odiął / Imię Páńſkie niech będźie błogoſłáwione. Ieśliſmy dobre rze-
czy

czy przyimowáli z ręki Bożey. A złych czemu przyimowáć nie mamy. Choćażby mię Pan y zábił / przećię tá w nim będę vfał. O świeta á rzadka boiáźni Iob.13.

Vczćieſz ſię tu iuż / namilſzy / doświádczaiąc co dźień ſámi śiebie / ieśliśćie w liczbie boiących ſię Bogá : ſnadnie poznać tych ktorzy ſię Páná boią. Mędrzec mowi. Ci ktorzy ſię Páná boią vfáią ſłowu iego / á ktorzy go miłuią z pilnośćią ſtrzegą drog iego. Ci ktorzy ſię boią PANA / pytáią ſię o tym co ſię podobá iemu / A ktorzy go miłuią / będą ſię pilnie trzymáć Zákonu iego. Ktorzy ſię boią Páná przygotuią ſercá ſwe / á vpokorzą przed nim duſze ſwoie / mowiąc : wpádniemy w ręce Páńſkie / á nie w ręce ludzkie . Szczęśliwiſz to ludźie.

Vſus huius loci.

Sir. 2.

2.Sã24.

Lecz zdrugiey ſtrony / o iák mizerne á opłákáne Szczęśćie tych ktorzy o Páná nie dbáią / y w Boiáźni ſię iego nie ćwiczą. Żyią właśnie iákoby z Smierćią przymierze vczynili / nie maſz w nich wſtydu áni Boiáźni Bożey / kwiát młodośći ſwoiey ofiáruią Diábłu / wiárzmie Páńſkim ćiągnąć niechcą / á roſpuśćiwſzy cugle / ćiáłu ſwemu wſzytkiego pozwáláią . O iák ſłuſznie mowić ſię mogą one ſłowá Pſálmiſty świętego. Non eſt timor Domini ante oculos eorum, To ieſt / Niemáſz Boiáźni Páńſkiey / przed oczymá ich Aż y Bog ſám wyrzucáiąc im to ná oczy mowi : Ieślim ieſt Pán / gdźieſz ieſt Boiáźń moiá? Pſal.36. Mal. 1.

Drudzy záś ácz ſię Bogá boią / ále nie máią Boiáźni Synowſkiey tylko niewolniczą : Synowſká boiáźń pochodźi z miłośći Bogá y duſznego Zbáwieniá / niewolniczá z Boiáźni karánia . Záczym Bogu ſię nie nie podobá. Oczym ſłucháyćie Diſcurſu świętego Auguſtyná ten ták o tym diſcurruie. Quando timore pœnæ non amore Iuſtitiæ fit bonum ; nondum bene fit bonum, nec fit in corde, quod fieri videtur in opere quando mallet homo non face-

Boiáźń niewolniczá.

L. contr Pelag.

facere si posset impune. To iest/ kiedy się zboiażni karánia á nie z miłości spráwiedliwośći dobre dzieie/ iesżcze się nie dobrze dzieie dobre/ y nie dzieie się w sercu/ co się zda dziáć w vczynku/ gdyby wolał człowiek nie czynić czego/ gdyby mogł bez kárániá.

A ták doświáczćie się/ námilszy/ iáka w was Boiáźń. Niewolnicza odrzuććie. Bo się Bogu niepodoba. Boycie się Bogá iáko synowie Oycá/ z miłośći cnoty/nie z boiáźni karániá. gdyż y Poeta mowi.

Oderunt peccare boni, VIRTVTIS Amore
Oderunt peccare mali, Formidine PAENÆ.

Applicatio.

To iest
Dobrzy się grzechem brzydzą/ że cnotę miłuią/
A źli go nienawidzą że się kaźni boią.

O tobie szláchetny młodźiencze co rzekę? Zaleś się Bogá szczyrze iednym okiem pogladáłeś ná Bogá/ ktoregoś przykázania pilnie przestrzegał/ Drugim/ pátrzyłeś ná grzechy/ ktoremiś się brzydźił. A w SERCV chowáłeś ćierpliwość wrzeczach przećiwnych Ale otym niżey/ Teraz postąpmy do wtorey Częśći.

CZĘSC WTORA

Szczęśliwie vmieráiących szczęśliwość w czym należy.

SZczęśliwszy ktorzy ludźie szczęśliwie vmieráią á zwłászcza ktorzy się boią Páná/ ſtnchaymy sz wczym ta ich szczęśliwość należy? Medrzec vkázuie: iż we dwu rzeczach. Pierwsza iest/ Szczęśliwe powodzenie. Druga/ Smierć Błogosłáwiona.

I. Szczęśliwe powodzenie.

O Pierwszym mowi: temu ktory się boi Páná/ będźie się dobrze dźiało áż do końcá/ W Boiaźni Pańskiey niemász vmnieyszenia łáski Bożey.

Boiáźń Boźá przyczyniá máietnośći. Mowi o tym To dzenie
biaß do Syná swego. Nie boy się Synu moy iżesmy v- Boiaźń
bodzy / dosyć będźiem mieli máietnośći/ ieśli się Bogá bác Boża
będźiemy/ y odstąpiemy od wßelkiego grzechu / czyniąc 1.
dobrze. Toż zeznawá y Dawid mowiąc: Błogosłáwiony Przyczy-
człowiek ktory się boi Páná á vprzeymie się kocha wroská nia má-
zaniu iego Możne będźie ná źiemi potomstwo iego/ obfi- ietności
tośći y bogáctwá w domu iego. Tob. 4. Psal 112

Boiáźń Bożá / przedłużá żywotá. Oczym mowi Sále- 2.
mon w te słowá: Boiáźń Páńska przyczynia dni/ á látá Przedłu
złośnikow skroca się: Acż to nie záwße idźie/ czásem lu- ża żywo-
dźiom spráwiedliwym y Boiącym się Bogá/ dni Pán Bog tá.
vkracá / Oczym Mędrzec świety w Kśiegách mądrośći Prou. 10
piße w te słowá: Stárość poczćiwa nie bywa rozmierzona Sap. 4.
długośćią czásu / áni liczbą lát / Ale rostropność iest ße-
dźiwośćia ludzka / á wiek stárośći żywot bez wßelkiey
zmazy. Człowiek młody podobał się Bogu/ był mu miłym
á żyiąc miedzy grzeßnikámi przeniesion iest. Pochwycon iest
áby złość nieodmieniłá vmysłu iego/ ábo chytrość / áby
nie zdradźiłá duße iego. Dußa iego podobałá się Bogu 3
á dla tegoż prędko wyßedł z pośrzod złośći.

Jeßcze Boiáźń Boża przynosi bespieczność/nietrzebá się Przyno-
mu bác nic złego. Oczym piße Syrách wte słowá: kto si bespie
ry się Páná boi / nic się nie lęká/ ani się boi / Abowiem cznosć.
on sam iest nadźieią iego. Szczęśliwá iest dußá ktora Sir. 34.
się Páná boi. Oczy Páńskie nád temi ktorzy się go boią.
Boiaźń Boża iest mocna obroną/ y wielkim záßczyceniem/
zasłoni od vpalenia y záćißeniem w południe / obrona od
obráżenia/ y rátunkiem od vpádku. Wywyżßá ku dobrey 4.
myśli/ oświecá y lekárstwo przynośi/żywot y sczęśćie dáie. Jestpod

Boiáźn Bożá ma ießcze ten przywiley/ że iest podporą pora w
w pokußeniu / Oczym Syrach świádczy w te słowa. Co- pokuße

 niu.

go ktory się Páná boi/ nie podka nic złego / ale będźie często wyrwan z pokusy. Toż właśnie y Prorok Máláchiasz mowi: Wam ktorzy się Imieniá moiego boićie / wznidźie słońce spráwiedliwośći / ná ktorego skrzydłách będźie zdrowie y wynidźiećie / y będźiećie rozmnożeni iáko ćielętá karmne.

Sir. 33. Mala. 4.

5. Miłośierdźia Bożego nábywa.

Náostátek mowi o Boiáźni Bożey naświetsza Pánná że Miłośierdźiá Bożego nábywa: A to gdy śpiewa: Miłośierdźie Páńskie od pokolenia do pokolenia/ boiącym się ie°.

Luc. I. O iákie szczęśćie? iákie błogosłáwieństwo boiących się Páná? iáko się ćiebie nie bać Pánie dobrotliwy? A ty przyczyniasz máietnośći/ przedłużasz żywotá/ przynośisz bespieczność / podpirasz w pokuszeniu/ okázuiesz miłośierdźie tym ktorzy się ćiebie boią? A ták/ Timete Dominum omnes SANCTI eius, Boyćie się Páná wszyscy świeći iego.

Psal. 34.

Dáley co?

II. Smierć Błogosłáwiona.

Nástępuie druga rzecz w ktorey Błogosłáwieństwo / Szczęśliwie konáiących náleży/ á tá iest/ SMIERC Błogosłáwioná. O tey mowi/ Mędrzec: A czásu Smierći swoiey będźie BŁOGOSŁAWIONA. o Fortuno pożądáná. Zywot niech będźie iáki chce byle Smierć szczęśliwa byłá.

Sir. I.

Zywot ludźi Bogá się boiących iáki iest ná tym świećie? niemasz w nim nic wesołego. Moyżesz mąż Boży powiedá że nalepszy czas Zywotá nászego iest LABOR & DOLOR/ pracá á boleść. Toć Ordinária nás wszytkich. Człowiek národzony z niewiásty bywa nápełnion wielkimi nędzami Dni mieszkániá nászego ná źiemi są KROTKIE y ZŁE / żádnego nie weymuiąc / wszyscy mamy zá swe.

Psal. 90.

Iob. 14.

Serm ad Intres in Eremo.

Przypátrzywszy się temu dobrze AVGVSTIN święty mowi. Surgat Adam cum omnibus filiis suis/ & vno ore loquantur vtrum in hac vita gaudium habuerint sine dolore

dolore pacem sine discordia sanitatem sine infirmitate, To iest / niech wstánie Adam ze wszystkiemi syny swoiemi / niechże iednemi vsty powiedzą / ieśli mieli w tym żywoćie / wesele bez boleśći / pokoy bez niezgody / zdrowie bez niemocy: A obierzesz sie ktory coby to śmiał mowić? Zadni / wszyscy rzeką z Chryzostomem ś. Vita nostra non melior fuit carcere / Żywot nász nie był lepszy nád więźienie. Hom42 ad Hebr

Ale dopieroż spráwiedliwych á bogoboynych ludźi żywot iest mizerny. Dawid vpátruie w nim Trybulácyey wiele / gdy mowi: Wiele iest vtrapienia ludźi spráwiedliwych. Páwel ś. mowi: Że wszyscy ktorzy chcą pobożnie żyć W CHRYSTVSIE IEZVSIE prześiádowánie ćierpią. Clemens Alexándriyski mowi: Proximus Deo plenus flagellis / Bogá nablizszy biczow pełny. O nędzny opłákány żywoćie. Niedármo sobie teskníł Eliasz mowiąc: Iuż dosyć Pánie / weźmi duszę moię / Non sum melior patribus meis / nie iestem lepszy nád Oyce moie. Abo y Prorok Ieremiasz nie dármo woła: Biádá mnie mátko moiá / przeczżeś mię vrodźiłá; Wszyscy mi złorzeczą. Nie dármo y Páwel ś. rozwiązánia prágnie / mowiąc: Chcę bydź rozwiązan y bydź z CHRYSTVSEM. Psal.34 2Tim3. Clem. Alex. 1. Reg. 19. Iere.15. Phil. 1. syr. 1.

Oto ták nędzny y mizerny żywot ludźi Bogá sie boiących náświecie / lecz śmierć ich iest dźiwnie błogosłáwioná. Bo mowi Mędrzec: Ten ktory sie Páná boi / czásu śmierći swoiey będźie Błogosłáwionym. Błogo-sławieni / umieráiących ná-leży.

A wczymże to Błogosłáwieństwo należy? We trzech rzeczách / namilszy Chrześciánie. 1.

Naprzod In peccati & Mortis euasione / Wychodzą z grzechu y śmierći ludźie pobożni do kráiny świątobliwośći y żywotá prawdziwego. Poki tu ná tym świecie mieszkáią / łáńcuchámi grzechu y śmierći związáni / wołáią z Apostołem: Nieszczęśliwym ia człowiek / ktoż mię wybáwi z Ciáłá śmierći In peccati & mortis euasione. Rom.7.

łá śmierći tey? Bo y ludzie odrodzeni máią w sobie defekty
y krewkośći wielkie / nie są bez grzechu. są iáko niewolnicy
ktorzy bywáią wiedźieni wedle woli Páná swego / oddá-
leni od spráwiedliwośći doskonáłey / Lecz w śmierći vká-
zuie im Bog to błogosłáwieństwo / że y z grzechu y z śmierći
bywáią wyzwoleni. Tym względem Duch Boży mowi:
Apoc. 14. Błogosłáwieni vmárli / ktorzy vmieráią w Pánu / są w rę-
ce Bożey / y nie dotyka ich żadna męká śmierći / Sa in fasci
Sap. 3. culo viuentium / A iáko Augustyn ś. mowi: Nie máią
1. Sam. 25. więcey nágábánia od czártow przeklętych / wolni są od ich
śidel zdrádliwych / y od stráchu piekłá okrutnego. Niewi-
Manual dzą śmierći áni ćielesney áni duszney / iedno Żywot nieśmier
Cap. 17. telnośćią okraszony. A wiec to nie błogosłáwieństwo. Szczę-
śliwáż to duszá / ktora z tego ziemskiego więzienia idźie wol-
no do niebá / spokoyna iest y bespieczna / iuż sie nie lęka áni
grzechu áni śmierći / máiąc obrońcę wielkiego / ktorego dłu-
go szukáłá y miłowáłá. Tego szczęśćia żaden iey dźień nie u-
mnieyszy / żaden nieprzyiaćiel nie wydrze.

Powtore należy też to błogosłáwieństwo / in placida &
II. tranquilla emigaatione, w ćichym y spokoynym skonániu /
In pla- Ludźie boiący sie Bogá nie widzą śmierći: Bo im to obie-
cida e- cał Pan Jezus mowiąc: Záprawdę / záprawdę powiá-
migra- dam wam / ieśli kto słowá moie záchowywáć będźie / śmier-
tione. ći nie vyźrzy ná wieki. Miásto śmierći widzą Cœlum aper-
Iob. 8. tum / Niebo otworzone / ktore im nadroższą męką y śmier-
ćią swą zásłużyć raczył odkupićiel świátá / widzą łáskáwego
Bogá / máią sumnienie dobre y wesołe / y dźiwnie sie sámi w
Iob. 19. sobie weselą. Jedni mowią z Jobem: Wiem że odkupićiel
moy żywie / á w ostáteczny dźień wzbudźi mie. A choć skorá
moiá y to ćiáło zgryźione będźie / iednák przedsię w ćiele moim
Psalm. oglądam Bogá / ktorego ia sam oglądam y oczy moie vyrzą
116. go á nie inny. Drudzy z Dawidem: Wroć sie duszo moiá
do odpo-

do odpocznienia twego/ Abowiem Pan okazał dobrodźieystwo przeciw tobie. Wybáwił duszę moię od śmierći / y oczy moie od płáczu/ będę chodził przed oblicznośćią Páńską w krainie żywiących. Trzeći z Symeonem ś. Już teraz puść sługę twego / według słowá twego w pokoiu Pánie/ Abowiem widźiáły oczy moie zbáwienie twoie. O śmierći nászczęśliwsza/o skonánie práwie błogosłáwione / coż nas ná świećie lepszego potkáć może : Życzył sobie tego Báláám Prorok / choć sie Bogá niebał/ przedśię mowił : O bych ia też vmárł iáko y spráwiedliwi/ á ostátnie ześćie moie / áby było tákie iáko y ich. Widźiał bez pochyby / iák spokoyna á piękna śmierćią ludźie spráwiedliwi y Bogá sie boiący vmieráią. Luc. 2. Num 23

Potrzećie należy też to błogosłáwieństwo in vitæ æternæ hæreditatione, w odźiedźiczeniu żywotá wiecznego Dusze bowiem spráwiedliwych y Bogá sie boiących záraz do niebá idą / y dźiedźicznie occupuią żywot wieczny / od Bogá sobie zgotowány / gdźie to czego oko niewidźiáło / vcho nie słyszáło y co w serce człowiecze niewstąpiło: nágotował Bog tym ktorzy go miłuią. Ach iákoż tu nie mowić z Augustynem S.o bym to wźiąwszy grzechow odpuszczenie/y brzemię ćiáłá tego złożywszy do twych/o Pánie/gruntownych rádośći/ do Miástá twego prześlicznego / ná prawdźiwe odpoczynienie co naprędzey poszedł / y z ręku twoich koronę żywotá otrzymał/ábym był przy onych chorách przenaświętszych / ábym z onemi Duchámi przenabłogosłáwieńszemi/stał przed Máiestatem stworzyćielá mego/ábym ná prześliczną twarz twoię IEZV moy nasłodszy patrzał/ ábym záwżdy ná onę naświętszą niewysłowioną / nieogárnioną świátłość pogládał/y ták nigdy nie bał sie śmierći. Ale z dáru wieczney nieskáżitelnośći był wesoł dokończá. O głupi człowiecze / ktory sie tu ná źiemi funduiesz/á o ten sie żywot przez Boiaźń Bożą nie stárasz. III. In vitæ æternæ hæreditatione. Lib. I. Medit. Cap. 22.

Toć są námilszy/trzy rzeczy/ w ktorych błogosłáwień-
Obserwatio. stwo ludźi w Boiáźni Bożey vmieráiących należy.
Zstąd widźiemy nie tylko to/że Pobożność iest do wszy-
Differentia inter pios & impios. 1. Tom. 4. stkiego pożyteczna / máiąc obietnicę żywotá teráźnieyszego y przyszłego/ále też że wielka iest rożność / miedzy Pobożnemi / á bezbożnemi ludźmi/miedzy temi ktorzy się Bogá boią y nie boią. Pobożni ludźie vmieráiąc wychodzą zwięźienia grzechu y śmierći: A bezbożni zostawáią wgrzechu / y w śmierći vmieráią. O nędzo nád nędzámi. Pobożni ludźie ćicho y spokoynie konáią/ bezbożni cum gemitu & fremitu z świátá idą/bo máią przed oczymá zapłátę złych vczynkow swoich. Pobożni idą do żywotá wiecznego: Bezbożni do ogniá Piekielnego y pełnią się nád námi one słowá: Jáko
Psal. 49 owce będą zágnáni do Piekłá / á śmierć ie pożrze. Gromádá/gromádą idą ná zginienie y zátrácenie wieczne. O biedo nád biedámi.
A ták boyćie się Páná wszyscy ś. iego/ o to słyszyćie/że ten ktory się Páná boi będźie się dobrze dźiało áż dokończá/ á czá-
Personalia. su śmierći swoiey będźie błogosłáwionym/ y otrzyma żywot wieczny. O tobie szláchetny młodźieńcze co rzekę: Zyćie two ie ná świećie / śmierć twoiá iáka byłá: Czyli według boiáźni Bożey: obacżćie proszę námilszy/námienię krоćiuchno wszytek C V R S y bieg żywotá iego.
Patria. Vrodźił się niebosczyk w Poznániu z Szláchetney á stá-
Parentes. rodáwney fámiley Rydowski patriciorum Norimbergensium / z Oycá człowieká grzecznego / y wźiętego miedzy ludźmi Hieronymá Rydá Mieszczániná Poznáńskiego/Dobro-
Pater. dźieiá y przyiaćielá mego dawnego / ktory ieszcze po dźiś dźień żyw. Pánie Boże / day mu długie y dobre zdrowie.
Mater. z Mátki niebosczyce Zacnie sławney Pániey Zuzánny Freluchowny/ przerzeczonego Páná Hieronymá Rydá małżonki miłey/ w Roku po národzeniu Zbáwićielá nászego 1584.

Dniá 25. Decembr. Dźień to był ſczęśliwy / dźień národzenia Zbáwićielá świátá. Znáć że miał być Timens Deum boiący ſię Bogá ten Bogobojny Młodźieniec.

Bráći miał dwoch Andrzeiá y Dánielá / obá w młodych leciech z tym świátem ſię pożegnáli Sioſtry dwie: Zuzánne y Dorotę / obie zámężne zá ludźmi zacnemi w Poznániu / Boże im błogoſław / y chowáy ich długo ná świećie / Mátká iego Bogobojna białogłowá y ſług Bożych wielka dobrodźieyká / vmárłá w leciech tákże Młodych w Roku 1593. Fratres.

Ták zacnych Rodźicow y Pobożnych Syn / zacnie żył y pobożnie / trzymáiąc ſię oycy Reguły Ambrożego S. Adoleſcentium eſt Timorem Dei habere, parentibus deferre, honorem habere Senioribus, caſtitatem tueri, humilitatem non aſpernari, diligere clementiam, & verecundiam wſzyſtko to w nim było / Bogá ſię bał / rodźicom wielce deferowáł / ſtárſzych w vczćiwośći miał / czyſtośći przeſtrzegał Pokory naśládował / Láſkáwość y ſkromieżliwość dźiwnie miłował. Vita. Libro I. de offic.

O moy drogi Młodźieńcze / Boże ſię ćiebie pożał / niewiele rownych mámy. O iákożeś nas śmierćią ſwą rozrzewnił: Predkoś ſię od ſwych pośpieſzył. Godźieneś był wieku długożytnego.

Coż rzekę oſtáteczności iego w Wierze: W Konfeſsiey ſię Auſzpurſkiey Vrodźił / w tey żył áż do końcá / w tey vmárł / Miewał occáſie do odpádnienia od wiáry Częſte lub to przez ſubordynowáne oſoby / lub też przez okrutne á gorſze niż Pogáńſkie deſolatie y burzenia Kośćiołá / námniey go to nieuwiodło. Perſecutiámi ná odſtráſzenie ludźi od Kośćiołá prawdźiwego vrobionemi / tym więcey ſię w wierże vtwierdzał wiedząc że orthodoxa Eccleſia homines perſequi non ſolet, ſed ipſa perſecutionem patitur. Conſtantia in fide. Verba ſunt Socr. in Eccl. Hiſt.

werſácya

2.Tim3 Conuerſatio.

uerſácia iego z ludźmi byłá vczćiwa / dźiwnie ßczera / wielce pobożna / nád miáre wſtydliwa y bogoboyna. Nieoſzukał ten / niezáwiodł nikogo / wiem że nie bedźie nań nikt nárzekał / owßem káżdy mu pobłogoſłáwi y rzecze. Pánie Boże ſie go pożal / Pánie Boże day mu duſzne zbawienie y wieczna świátłość. Aryſtoteles mowi : Iuuenes ad Ebrietate maximè cuſtodire oportet, Miał to on nábaczeniu / ſtrzegł ſie piiańſtwá iáko iádu / trzezwość byłá mu namilßa.

Lib 7. Polit. Nabożeńſtwo Matt. 6.

Kośćiołá nie rad zámießkał / y z pilnośćia ná nabożeńſtwo chodźił: y pilnie kázánia ſłuchał v Spowiedźi / v Communiey S. czeſto bywał. Co v ludźi młodych nowiná. DEVOTIO nie káżdemu z oczu pátrzy : ná ono: Quærite PRIMVM regnum DEI niekáżdy pámięta.

Crux proba fidei, & nota chryſtianiſmi.

A iż Pan Bog te ktorych miluie / w vſtáwicznym krzyżu y vćierpieniu chowa. Tedy y on bez tego nie był / ná zdrowiu miał defekty wielkie ktorych żadne lekárſtwo / áni Cieplice ratowáć y oddalić niemogły / choć wielkie ná to nakłády czynił. A wſzákże ſkromnie to znośił / pomniąc że kogo Pan Bog miluie / tego też y karze.

Morbus Præparatio ad Mortem Pſal. 57

Przypádłá náoſtátek Phtyſis / w ktorey bácząc zdrowie ſwe niebeſpieczne / przyiął lekárſtwo duſzne / Sákrament Ciáłá y Krwie Páńſkiey / ktorym pośiliwßy ſie ku Zbáwieniu / puśćił ſie ná wolą Bożą: Mowiąc iákoby z Dawidem Paratum eſt Cor meum, DEVS, paratum eſt Cor meum. Gotowe ieſt ſerce moie / o Boże gotowe ieſt ſerce moie / ſtań ſie wola twoiá.

Leżenie w chorobie. Vmie Pan B. ſwoim vſolgowáć.

Chorobá iego przez wßytek czás nie byłá táka / żeby vſtáwicznie leżeć miał / bo przez wßytek czás chodźił / wſtawał / ſpráwy ſwoie roſpráwiał. áż dźień przed ſkonániem bácząc śmierć od Bogá poſłána / położywßy ſie Teſtáment ſkończył / Páná Oycá ſwego / Sioſtry y ßwágry miłe pożegnał / pámiątki miedzy ſwoie rozdał / ſług Bożych / ludźi vbogich nieprzepomniał / y ták Pánu Bogu ſie poruczywßy

y ná śmierć przygotowawßy / w mocney wierze y nádźiei pewney o Zbáwieniu / názáiutrz to ieſt 23. Máiá w Roku terázniey ßym / Duchá Pánu naywyzßemu ſpokoynie oddał. Mors.

A ták wypełniło ſie nád nim to co tu Mędrzec mowi: Bał ſię Páná Bogá / o toż mu ſię dobrze dźiało áż do końcá / y w śmierći ſwey otrzymał BLOGOSLAWIEN-STWO. Przeprowádźił go Pan Bog z kráiny grzechu y śmierći / do kráiny Spráwiedliwośći y Zywotá wiecznego. Dál mu ſkonánie ſpokoyne / zgáſł práwie iáko świecá / wßákże nie według duſze / ále według ćiáłá. Zá doczeſny żywot odźiedźiczył wieczny. nie zgáſłá ále żywie dußá ie. Applica tio textus.

Rychło vmárł według zdánia náßego. Ale dosyć długo żył. Bo ſtárość poczćiwa nie ma bydź rozmierzona długośćią czáſu áni liczbą lat / Ale roſtropność ieſt ſzedźiwośćią ludzka / á wiek ſtárośći żywot bez wßelkiey zmázy: iáko Bernárd Swięty mowi: Senectus venerabilis non eſt numero annorum, ſed magis merito morum Computãda. To ieſt / czći godna ſtárość nie ma bydź według liczby lat / ále według zaſługi obyczáiow ráchowána. Ty ßláchetny Rydſie / Zyłeś wedle liczby lat ná świećie wiek nie długi á zwłaſzczá lat trzydźieśći y pięć bez dwoch dni. Ale według obyczáiow y przymiotow twoich cnotliwych żyłeś bárzo długo / one z tobą ná wieki żyć będą / y nigdy niezgáſną: Opera eorum ſequuntur eos. Vczynki Bogoboynych ludźi po śmierći / idą zá nimi. Sup. 4. Ad thema. Wiek niebo-ſczyká. Apo. 14.

Widzę ćię żáloſnego Oycze Szláchetny / widzę was vpłákáne Szláchetne śioſtry / y was Zacnie ſtawni Szwágrowie y powinni / ſłußnie czynićie / y máćie kogo żáłowáć. Ale tym ſie ćießćie / że ſie niebosczyk bał Páná / y dźiało mu ſie dobrze áż do końcá / y czáſu śmierći otrzymał Błogosłáwieńſtwo. Coy my wßyſcy wiedząc w Pánu ná[illegible] / boymy ſie Bogá y ſłużmy mu / [illegible] Apostrophe ad Parentem. Sorores & affines.

Z. Ná

POGRZEBNY.

Że on nád námi łáſkę y miłośierdźie swoie / da nám ſpokoynie / iáko y temu Szláchetnemu Młodźieńcowi ſkonánie / y weſołe da Bog poſpołu znim / do Zywotá wiecznego Zmartwychwſtánie. A ty o nadrożſzy JEZV / w zbudź w nas Boiaźń Bożą / prowadź nas drogą ſpráwiedliwośći / ábyſmy w godźinę śmierći náſzey / złáſki twoiey ſkonánie ſcześliwe otrzymáli/Amen.

Zámknienie Rázánia.

Amen. o JEZV nieśmiertelny

AMEN.

Nempe DEVM quicunque timet, vel Agonis in hora
Eſt bene, celeſtes atque tuetur opes.

QVI DEVM TIMET, BENE MORIETVR.

